

RAAP BELGIË – RAPPORT 890

EINDVERSLAG

Archeologisch onderzoek tijdens de stadskernvernieuwing

te Torhout

DEEL V – Resultaten

Werkput 5

[EINDVERSLAG]

opgraving- 2021H35

[COLOFON]

[TITEL] Archeologisch onderzoek tijdens de stadskernvernieuwing te Torhout
Eindverslag – DEEL V – Resultaten (WP 5)
Opgraving – 2021H350

[VERSIE] 30-09-2025

[AUTEUR(S)] N. Vanholme

[KAARTVERVAARDIGING] S. Barbaix

RAAP België BV
Begoniastraat 13
9810 Eke
Telefoon 09/311 56 20
E-mail: raap@raap.be
Website: www.raap.be

© RAAP België BV, 2024

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Figuur 1. Overzicht van werkput 5, vlak 1, zicht naar het zuiden. Omwille van de aanwezige leidingen vrij smal en opgedeeld in 3 aparte putjes.

INHOUDSOPGAVE

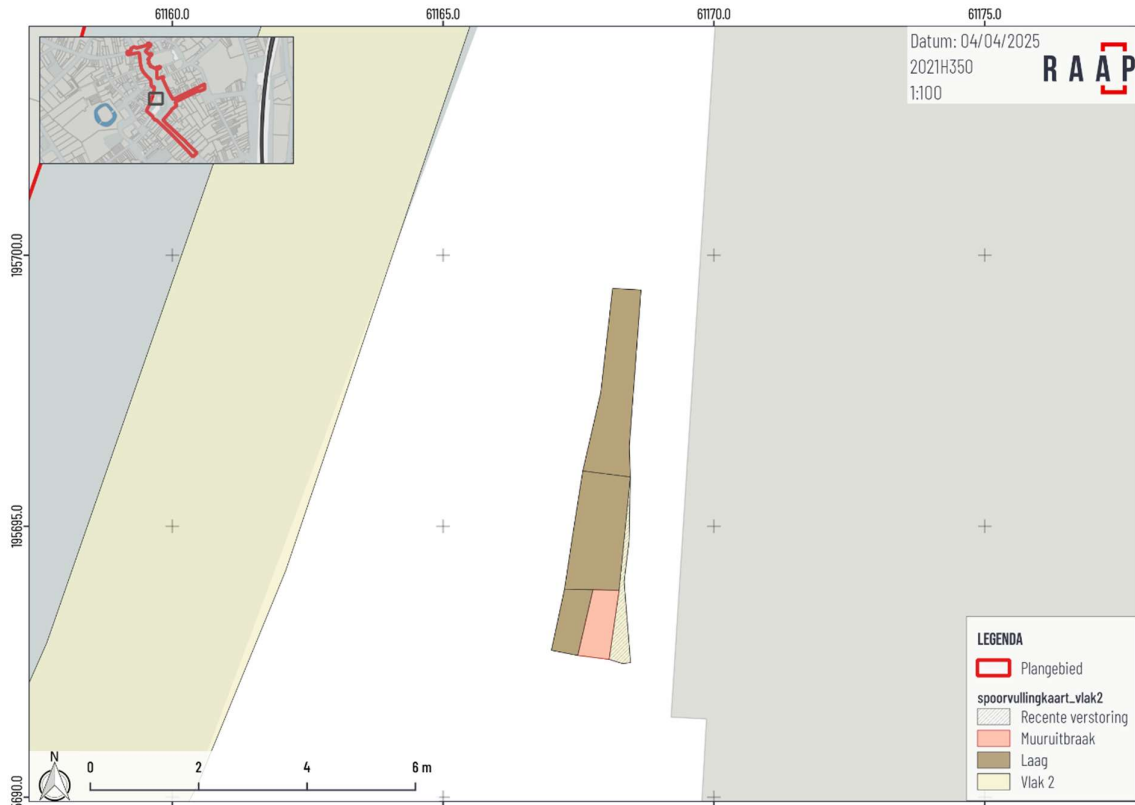
Inhoudsopgave	2
---------------------	---

1	Algemene gegevens.....	4
1.1	Locatie	4
1.2	Aard van versterking.....	4
1.3	Geregistreerde vlakken met oppervlakte en diepte	4
1.4	Te vermelden.....	5
1.5	Vraagstelling na uitwerken van het archeologierapport.....	5
2	Beschrijving van de sporen.....	6
2.1	Middeleeuwse lagen	7
2.1.1	Beschrijving	7
2.1.2	Vondsten.....	8
2.1.3	staalname.....	8
2.1.4	Interpretatie.....	9
2.2	Resten van een fundering.....	10
3	Interpretatie.....	11

1 ALGEMENE GEGEVENS

1.1 LOCATIE

Deze smalle werkput werd ten westen van het vrijetijdshuis gelegd.

Figuur 2. Detailplan met de locatie van werkput 5 -vlak 2 (projectie op de GRB).

1.2 AARD VAN VERSTORING

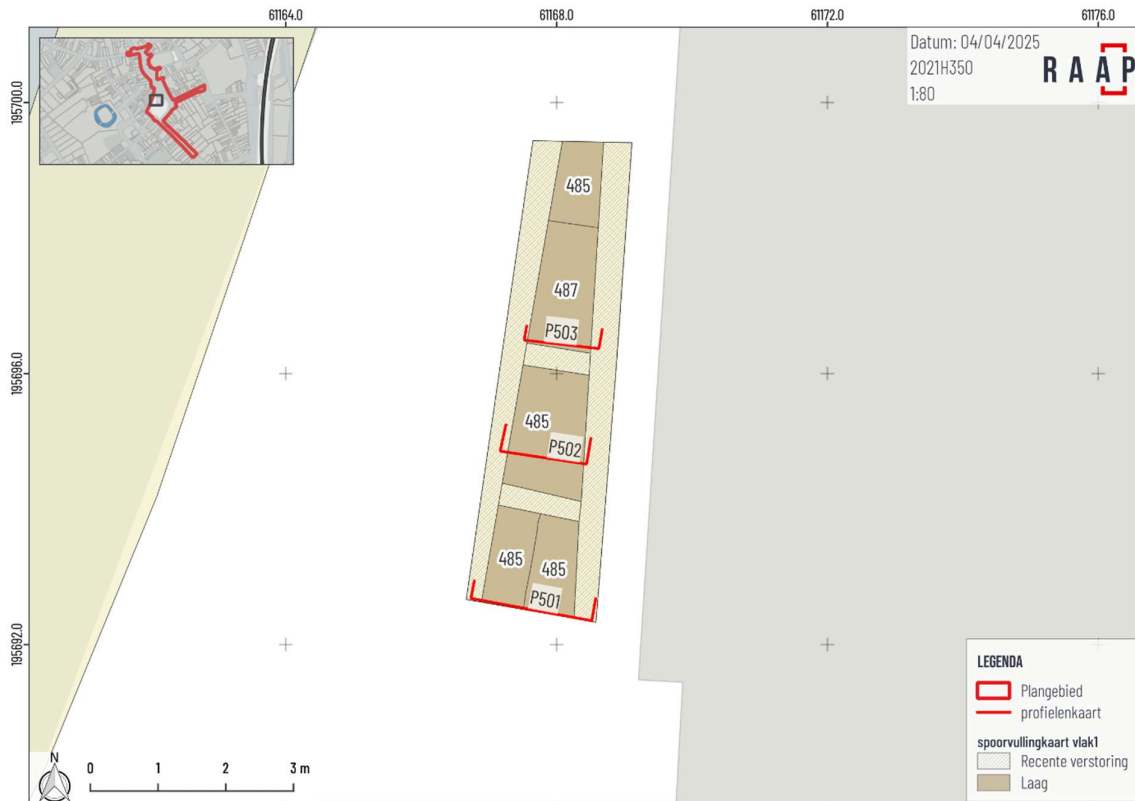
Op deze locatie was de nieuwe toegang tot kelderverdieping van het vrijetijdshuis voorzien. Deze zou enerzijds bestaan uit een trap en anderzijds uit een hellend vlak. Hierdoor zouden de graafwerken ook niet overal even diep worden uitgevoerd. Het diepste deel zo tot ca. 20mTAW worden uitgegraven (nl. de plaats waar de toegang tot de kelder zou worden gerealiseerd).

1.3 GEREГИСТРЕERDE VLAKKEN MET OPPERVLAKTE EN DIEPTE

Het onderzoek gebeurde in twee vlakken en 3 profielen, benoemd als 501, 502 en 503. Tijdens het onderzoek werd deze put nog als werkput 6 geregistreerd, zo ook de profielen en de vlakken. Pas tijdens de verwerking werd alles herbenoemd als WP5, aangezien het een andere zone met totaal andere sporen betrof.

Tabel 1. De verschillende vlakken, de oppervlaktes en hun dieptes in werkput

vlaknummer	Vlak 1	Vlak 2	Vlak 3
Opp. in m ²	34,1	11	6,1
Diepte in m TAW	21,5	20,35	19,9

Figuur 3. Werkput 5 – vlak 1 met sporen en situering van de verschillende profielen (projectie op de GRB).

1.4 TE VERMELDEN

Door de aanwezigheid van tal van leidingen een vergaarput en rioleringsrooster was het niet mogelijk om deze zone in één geheel te onderzoeken. Er werden verschillende kleinere putjes gemaakt tussen de leidingen. Dit bemoeilijkte de registratie, maar leverde wel meer profielen op waarin de verschillende lagen konden worden waargenomen.

Omwille van de vele recentere verstoring kon de voorziene zone niet in de volle lengte onderzocht worden. Ook naar veiligheid was het niet mogelijk om de verschillende putten tot 1,5m diept te onderzoeken. Daarom ging de aandacht voornamelijk naar de meest zuidelijk en centrale zone.

1.5 VRAAGSTELLING NA UITWERKEN VAN HET ARCHEOLOGIERAPPORT

Na basisverwerking werd volgende vraagstelling geformuleerd:

- Wat is de connectie van de aangetroffen lagen met de resultaten van de omliggende werkputten (WP4 en WP10).

2 BESCHRIJVING VAN DE SPOREN

Tijdens de opgraving werd ten noordwesten van het vrijetijdshuis enkele donkere, humeuze lagen aangetroffen. Doordat er in kleine putten werd gewerkt, was het zeer moeilijk om deze lagen te interpreteren. Er zijn drie profielen geregistreerd in functie van deze interpretatie. De putten werden zo diep mogelijk uitgegraven. Maar omwille van het regenachtige weer en de verhoogde kans op inkalving, werd in de kleinste putten (centrale en noordelijke zone) de uitgraving tijdig gestaakt. Enkel in de zuidelijke put werd de natuurlijke bodem bereikt. Naast deze lagen worden ook nog de restanten van een fundering aangehaald.

Figuur 4. Zicht op werkput 5, vlak 2, met weergave van de verschillende sporen.

2.1 MIDDELEEUWSE LAGEN

2.1.1 Beschrijving

Zowel in vlak als in de drie profielen zijn donkere lagen aangetroffen. In de verschillende profielen was een duidelijke gelaagdheid aanwezig. Deze lagen kregen elk een eigen spoornummer in functie van de beschrijving. Ze werden echter in vlak niet allemaal als dusdanig herkend. De bovenste laag kreeg overal S485. Daaronder bevond zich een meer gevlekte laag S489. De lagen eronder werden benoemd als S487, S488, S495 en S496.

De gevlekte laag S489 was enkel in de zuidelijke en centrale zone aanwezig, en niet meer in de noordelijk zone. De scheiding met de overige lagen was zeer scherp. Mogelijk betreft het een ophoging of opvulling die in één beweging werd opgebracht. Onderaan was er sprake van een bandje van enkele centimeters gelige natuurlijke bodem die als eerste 'dempingslaag' kan worden beschouwd.

Bij de overige lagen waren de overgangen eerder diffuus. Daarnaast bleek elke spoor nog te kunnen worden onderverdeeld in verschillende lagen. Zo was S487 sterk gelaagd waarbij de bovenste vulling bestond uit een lichtgrijze band met houtskookspikkels, wat mogelijk wijst op assen. Terwijl de tweede (oudste) laag compact organisch was. En ook S486 werd nog in verschillende lagen verder onderverdeeld.

De lagen reikten tot een diepte van 19,45m TAW de natuurlijke bodem (beige zandleem). Deze was vrij zandig en gereduceerd. Er waren geen resten van oudere bodemhorizonten bewaard.

Figuur 5. Profiel 502 met aanduiding van de verschillende lagen die werden herkend en beschreven.

2.1.2 Vondsten

Uit de gevlekte laag S489 werden 9 stukje aardewerk gehaald waarvan 8 in zogenaamd vroegrood aardewerk en één in grijze aardewerk. Daarnaast werd er ook 7 stukken dierlijk bot ingezameld. Zes daarvan waren stukken van pijpbeenderen van een groot zoogdier.

Uit de daaronder liggende lagen S487 en S488 werden 9 stukken aardewerk verzameld. Eén ervan was grijs aardewerk, 3 waren vervaardigd in vroegrood aardewerk, en 5 konden gerekend worden tot het importaardewerk brunssum-schinveld. Daarnaast werd ook nog één stuk bot aangetroffen.

Tot de oudste lagen S495 en S496 behoren 18 scherven. Het gaat om 7 in grijs aardewerk, één in vroegrood en 3 in rood aardewerk. Daarnaast zijn 5 scherven gedetermineerd als Maaslands aardewerk en werd één stuk portosteengoed aangetroffen. Tot het bot behoren 22 fragmenten waarvan zowel vis, vogel, schaap/geit als rund in zijn herkend. Als laatste zijn een stuk hout en een stuk veldsteen ingezameld.

Al deze vondsten, ongeacht de laag waaruit ze komen, kunnen in de 12de-13de eeuw worden gedateerd.

OP basis van ¹⁴C-dateringen en de metaalvondsten dient ook de 11de eeuw in rekening worden gebracht voor de datering van de middeleeuwse lagen in het centrum van Torhout (zie DEEL, WP 2 en 10).

2.1.3 staalname

En op systematische wijze zijn per laag ook stalen genomen. Het betreft voornamelijk stalen in functie van onderzoek van macroresten. Maar er werden ook enkele pollenbakken in het profiel S502 geslagen om eventueel een verandering in pollen en aanwezige vegetatie te kunnen achterhalen.

Daarnaast werd ook een referentiestaal van de natuurlijke bodem genomen. Dit kan worden ingezet om de samenstelling te onderzoeken en zo te vergelijken bodemstalen op andere locaties.

Gezien de lagen niet in ruimere context konden worden geplaatst, werd niet ingezet op onderzoek op één van deze stalen.

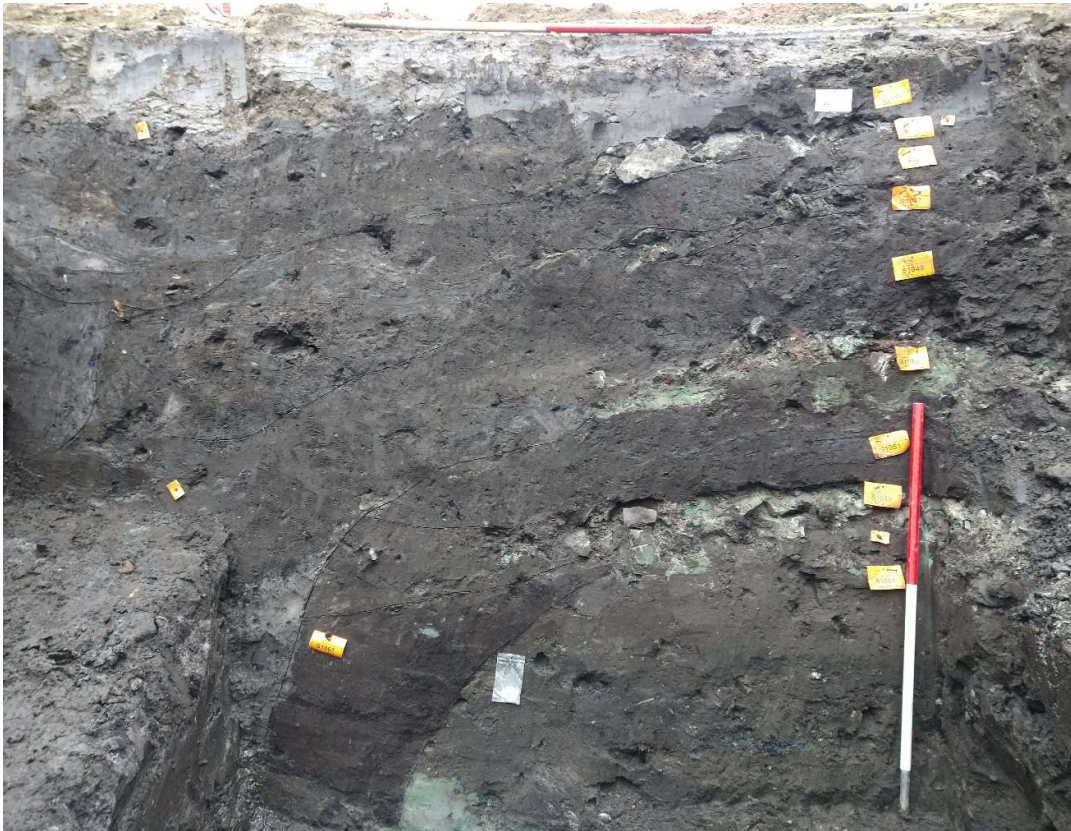
Figuur 6. P502, weergave van de locaties waar pollenstalen werden genomen (M41 t.em. M44).

Tabel 2. Stalen afkomstig van de humeuze lagen in profiel P502.

MONSTER	PUT	VLAK	SPOOR	VULLING	INHOUD	VERZMWIJZE	DOEL	algemene datering
35	5	502	488	0	referentiestaal	BULK05	macroresten/datering	ME
36	5	502	487	0	referentiestaal	BULK05	macroresten/datering	ME
37	5	502	487	1	referentiestaal	BULK05	macroresten/datering	ME
38	5	502	495	0	referentiestaal	BULK05	macroresten/datering	ME
39	5	502	496	0	referentiestaal	BULK05	macroresten/datering	ME
40	5	502	496	1	referentiestaal	BULK05	macroresten/datering	ME
41	5	502	489	0	pollen	pollenbak	microresten	ME
42	5	502	488	0	pollen	pollenbak	microresten	ME
43	5	502	487	1	pollen	pollenbak	microresten	ME
44	5	502	496	0	pollen	pollenbak	microresten	ME
45	5	502	5000	0	referentiestaal	BULK01	Korrelgroottesamenstelling sediment	nvt
46	5	502	487	0	referentiestaal	BULK01	macroresten/datering	ME
47	5	502	487	1	referentiestaal	BULK01	macroresten/datering	ME
48	5	502	495	0	referentiestaal	BULK01	macroresten/datering	ME
49	5	502	496	0	referentiestaal	BULK01	macroresten/datering	ME
50	5	502	496	1	referentiestaal	BULK01	macroresten/datering	ME

2.1.4 Interpretatie

Tijdens het onderzoek van deze werkput was de betekenis van deze middeleeuwse lagen niet duidelijk. Nadat de omliggende werkputten waren onderzocht (4 en 10) was het mogelijk om de aard van deze lagen te bepalen. Het ging op deze locatie de geleidelijke ophoging van het centrum van de stad in de 12de en 13de eeuw. Uit de resultaten van de andere onderzoekszones was duidelijk dat het loopniveau steeds hoger kwam te liggen door aanvoer van grond en afval. Eerst werd het idee van een gracht naar voor geschoven. De gracht die in werkput 4 werd aangetroffen moet echter meer westwaarts worden gezocht. Ook de horizontale ligging van de lagen wijst eerder in de richting van opeenhoping van leeflagen, en niet op grachtvulling. Opmerkelijk is dat ook hier de onderste laag vrij steriel en homogeen is. Net zoals in andere werkputten wijst dit in de richting van enige activiteit, maar niet op zeer intensief gebruik van het terrein.

Figuur 7. Profiel P1032, gezet ter hoogte van het vrijetijdshuis op de straat. Rechts zijn doorsnedes op verharde wegen zichtbaar, links de meerfasige grachten die in relatie kunnen worden gebracht aan de middeleeuwse straten. De lagen lopen niet horizontaal maar vertonen de duidelijke vormen van een gracht.

2.2 RESTEN VAN EEN FUNDERING

Naast deze lagen zijn ook resten van een fundering aangetroffen. Ze bevonden zich in het zuidelijke en centrale deel van de werkput en werd benoemd als S486. Het ging om grof puin van rode en gele baksteen en brokken kalkmortel. Het spoor met noord-zuidoriëntatie liep quasi parallel aan de westgevel van het vrijetijdshuis. Het was niet geheel duidelijk of het een fundering uit puin betrof, of een uitbraakspoor. Mogelijk gaat het om resten van een gebouw dat er aanwezig was voor de bouw van het voormalige stadhuis.

3 ALGEMENE INTERPRETATIE

De donkere humeuze pakketten kunnen in relatie worden gebracht met de middeleeuwse bloeifase van Torhout, in de 12de en 13de eeuw. In alle werkputten werd een geleidelijke ophoging van de binnenstad waargenomen. Dit gebeurde contemporain met de weg die eveneens steeds hoger kwamen te liggen. Doorheen de lagen zijn in werkput 5 enkele resten van een fundering in rode en gele baksteen aangetroffen. De oriëntatie van deze fundering verliep parallel met de gevel van het Vrijetijdshuis, maar ook met de muurresten die ten noorden van het Vrijetijdshuis zijn aangetroffen. Mogelijk gaat het om resten van de huizen die er aanwezig waren voor de bouw van het Vrijetijdshuis.